

การพัฒนาต้นแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกระบบสำหรับครูในมูลนิธิที่ดูแลเด็กด้อยโอกาส

Development of Non-Formal Education Activities Model for Teachers in
Foundations for Disadvantaged Children

ศิริพร จินะณรงค์¹ สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล^{2*} และ รังสิพันธ์ แข็งขัน³

Siriporn Jinanarong¹ Suwithida Charungkaittikul^{2*} and Rangsiphan Khaengkhan³

บทคัดย่อ

ปัญหาจำนวนเด็กด้อยโอกาสที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นปัญหาระดับประเทศ เด็กเหล่านี้ต้องการการดูแลที่แตกต่างจากเด็กทั่วไป โดยได้มีการจัดตั้งมูลนิธิเพื่อช่วยเหลือดูแลเด็ก ครูผู้ดูแลเด็กที่ทำงานอยู่ในมูลนิธิมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือเด็กเหล่านี้ งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ และคุณลักษณะของครูผู้สอน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกระบบสำหรับครูในมูลนิธิที่ 2) พัฒนาต้นแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกระบบสำหรับครู และ 3) นำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของการพัฒนาต้นแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกระบบสำหรับครู โดยดำเนินการวิจัยทำตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัย พบว่า ครูได้จัดการเรียนการสอนเด็กด้อยโอกาสเป็นอย่างดี แต่ยังขาดความรู้ในด้านการจัดกิจกรรมเฉพาะทางโดย 1) ครูมีความต้องการพัฒนาทักษะในการจัดกิจกรรมที่ช่วยแก้ปัญหาของเด็ก 2) ต้นแบบการจัดกิจกรรมควรเน้นด้านการปฏิบัติที่ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับประสบการณ์สุนทรียะที่มีนัยเชิงบวก และกิจกรรมที่ต่อเนื่องมีการทำซ้ำแบบแตกต่าง มีผลทำให้เกิดวงจรของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และ 3) กิจกรรมควรมุ่งเน้นแก้ปัญหาของเด็ก การพัฒนาครูอย่างเป็นระบบ และมีการจัดแหล่งเรียนรู้สำหรับครู

คำสำคัญ : เด็กด้อยโอกาส, การศึกษานอกระบบ, การศึกษาตลอดชีวิต, ดนตรีสำหรับเด็ก

Article Info: Received 30 December, 2015; Received in revised form 5 June, 2021; Accepted 7 July, 2021

¹ นิสิตดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบ ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล : sjinanar@gmail.com

Ph.D. Candidate in Non-formal Education Division, Department of Lifelong Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University
Email: sjinanar@gmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษานอกระบบ ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล : suwithida@yahoo.com

Lecturer in Non-formal Education Division, Department of Lifelong Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University
Email: suwithida@yahoo.com

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล : rangsiphan@yahoo.com

Lecturer in Music Education Division, Department of Art Music and Dance Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University
Email: rangsiphan@yahoo.com

* Corresponding author

Abstract

The dramatic increased in number of disadvantaged children in Thailand has become the national concerns. These children has different needs than ordinary children. Foundations, charity organizations, were established to help these types of target group. Teachers who works in Foundations have important role in developing these children. This research has 3 objectives: (1) to find need analysis and characteristics of teachers in Foundations, and to find non-formal education activities for teachers (2) to develop non-formal activities for teachers in Foundations and (3) to come up with policy recommendations. The result founded that Foundation teachers are devoting to their work and children's developments. However, they are lacking of skills in arranging specialized activities. (1) The needs analysis result found that the music arts and movements can help enhance children's emotion and social skills. (2) The suggested activities model should be type of aesthetic experiences which consists of hands-on repeated actions with the cycle of Experiential Learning. These activities should be implied positivity and should be continuous over time, therefore the children's brain could be developed properly accordingly. The repeated optimistic aesthetic experiences over time may result in children realizing the desired behavior. (3) For further development and practice, the activities should be suitable for types of disabilities, and focus on enhancing children's social and emotion abilities. Systematic teachers' development should be created. Lastly, special teachers' learning center for teachers who teach disadvantaged children should be established.

Keywords: disadvantaged children, non-formal education, lifelong learning, children music

บทนำ

ปัญหาเด็กด้อยโอกาสและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยเป็นปัญหาที่มีมานาน แก้ไขได้ยาก และเป็นปัญหาระดับชาติ จากรายงานภาวะสังคมไตรมาสที่ 3/2559 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) พบว่า การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำเป็นไปได้ง่ายถ้าหากมีเงื่อนไขและปัจจัยหลายอย่าง หนึ่งในแนวทางการแก้ไขปัญหา คือ การลดความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงบริการทางสังคม ทั้งด้านการศึกษาและสาธารณสุข ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ได้ระบุถึงจำนวนที่เพิ่มขึ้นในทุกระดับการศึกษาของกลุ่มผู้เรียนที่เป็นเด็กด้อยโอกาส และระบุการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา เป็นแผนยุทธศาสตร์ชาติ จำนวนเด็กด้อยโอกาสในประเทศไทยมีมากถึง 3.6 ล้านคน จากจำนวนเด็กนักเรียนไทยทั้งหมด 7.3 ล้านคน คือเกินครึ่งของจำนวนนักเรียนทั้งหมด จำนวนครูในประเทศมีอยู่คือ 3.5 แสนคน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2564) สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ได้สำรวจและพบว่า ปัญหาสำคัญอุปสรรคในการพัฒนาครู ประกอบด้วย 1) ภาระหนักนอกเหนือจากการสอน 2) จำนวนครูไม่เพียงพอสอนไม่ตรงกับวุฒิ 3) ขาดทักษะด้านไอซีที 4) ครูรุ่นใหม่ขาดจิตวิญญาณ ขณะที่ครูรุ่นเก่าไม่ปรับตัว 5) ครูสอนหนักเกินไป 6) ขาดอิสระในการจัดการเรียนการสอน (สร้อยดอกหมาก สุกกทันต์, 2563)

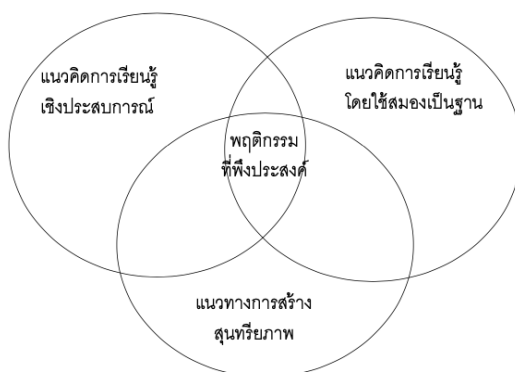
เด็กด้อยโอกาส คือเด็กกลุ่มหนึ่งเป็นผู้ที่ตกอยู่ในความเสี่ยงที่จะไม่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างเท่าเทียมเด็กกลุ่มนี้ คือกลุ่มเด็กที่ตกอยู่ในสภาวะยากลำบาก อาจมาจากปัญหาทางด้านครอบครัว สภาพแวดล้อม หรือว่าตัวเด็กเอง เด็กด้อยโอกาสส่วนหนึ่งที่ได้รับการช่วยเหลือแล้วพักอาศัยอยู่ในมูลนิธิต่าง ๆ ที่มีจุดประสงค์ที่จะช่วยเหลือเด็ก โดยที่มูลนิธิเหล่านี้มักมีครูครูผู้ช่วย หรือเจ้าหน้าที่ที่คอยดูแลเด็ก บทบาทหน้าที่ของบุคลากรเหล่านี้ที่ทำการสอนเด็กด้อยโอกาสในมูลนิธินั้นจึงมากกว่า

หน้าที่ของครูทั่วไป คือนอกจากจะต้องสอนให้เด็กเหล่านี้เติบโตเรียนรู้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดแล้ว ยังต้องคำนึงถึงการปรับสภาพอารมณ์ / สังคมของเด็กสืบเนื่องมาจากปัญหาที่เด็กประสบก่อนที่จะได้รับความช่วยเหลือจากมูลนิธิ ผู้วิจัย พบว่า บุคลากรที่ดูแลเด็กด้อยโอกาส ยังมีความต้องการการเรียนรู้ในด้านการปรับสภาพเด็กที่เข้ามาอยู่ในความดูแลของมูลนิธิเพิ่มเติม ดังนั้น กิจกรรมสำหรับครูที่เน้นไปในการสอนเด็กในบริบทจริง จึงถือเป็นการจัดการศึกษาที่ยั่งยืนให้กับบุคลากรในมูลนิธิ และเพื่อให้เป็นต้นแบบวิธีการแก้ไขปัญหาระดับชาติในการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการผสมผสานแนวคิดต่อไปนี้ การศึกษานอกระบบโรงเรียน แนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Kolb, 1984) แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Caine & Caine, 1990) แนวทางการสร้างสุนทรียภาพ (ผดุง พรหมมูล, 2539) และบทบาทหน้าที่ของครูผู้ดูแลเด็กด้อยโอกาสซึ่งมีความแตกต่างจากครูที่สอนอยู่ในระบบโรงเรียน มาประยุกต์กับการสอนดนตรีซึ่งเป็นทักษะที่ผู้วิจัยมีอยู่ เป็นแนวทางที่สามารถนำมาหลอมรวมกันเพื่อใช้จัดกิจกรรมให้เด็กด้อยโอกาสที่อยู่ในความดูแลของมูลนิธิได้ โดยที่มีการตั้งเป้าหมายการจัดกิจกรรมให้กับครูที่สอนเด็กในระดับอนุบาลเนื่องจากวัยนี้สมองมีการเจริญเติบโตมากที่สุดจึงน่าจะได้ประโยชน์สูงสุดในการจัดกิจกรรม งานวิจัยฉบับนี้จะเน้นที่ การพัฒนาครูผู้ดูแลเด็กด้อยโอกาสด้วยวิธีการจัดกิจกรรม เพื่อเพื่อให้ครูสามารถนำกิจกรรมไปสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในเด็กได้

ภาพ 1

กรอบแนวคิด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการ และคุณลักษณะของครูผู้สอนเด็กด้อยโอกาส และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกระบบสำหรับครูในมูลนิธิที่ดูแลเด็กด้อยโอกาส
2. เพื่อการพัฒนาต้นแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกระบบสำหรับครูในมูลนิธิที่ดูแลเด็กด้อยโอกาส
3. เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของการพัฒนาต้นแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกระบบสำหรับครูในมูลนิธิที่ดูแลเด็กด้อยโอกาส ไปสู่การพัฒนาและการปฏิบัติ

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ระยะที่ 1 วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาต้นแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกระบบสำหรับครูในมูลนิธิที่ดูแลเด็กด้อยโอกาส เป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรจากมูลนิธิที่ดูแลเด็กด้อยโอกาสที่มีอายุระหว่าง 5 - 9 ปี ในกรุงเทพและปริมณฑล จำนวน 5 มูลนิธิ เนื่องจากเป็นมูลนิธิที่ยินดีให้ข้อมูลใน

การวิจัย ด้วยการสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถาม เครื่องมือในการวิจัยที่ใช้ในการระยะนี้ คือ เครื่องมือที่ 1 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร เก็บข้อมูลสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของมูลนิธิที่ดูแลเด็ก วิธีการเก็บข้อมูล การสัมภาษณ์ผู้บริหารมูลนิธิที่ตกลงให้ความช่วยเหลือให้ข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ วิเคราะห์ผลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ และ เครื่องมือที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลของครูผู้ดูแลเด็กที่อยู่ในมูลนิธิ 5 มูลนิธิ เพื่อเก็บข้อมูลทั่วไปของครูผู้ดูแลเด็กด้วยโอกาส วิธีการเก็บข้อมูล คือ การสอบถามครูผู้ดูแลเด็กที่อยู่ในมูลนิธิ การวิเคราะห์ผลโดยใช้เชิงปริมาณ

ระยะที่ 2 การพัฒนาต้นแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกระบบสำหรับครูในมูลนิธิที่ดูแลเด็กด้วยโอกาส เป็น การนำผลของการศึกษาในระยะที่ 1 มาเพื่อพัฒนาต้นแบบการจัดกิจกรรม และนำไปทดลองจัดกิจกรรมที่โรงเรียนอนุบาลหมู่บ้านเด็กสธารัก มูลนิธิเด็ก ในปีการศึกษา พ.ศ. 2558 เป็นเวลา 2 ภาคการศึกษา ในช่วงระหว่าง วันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2558 จนถึงวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแบบเชิงคุณภาพ วิธีการเลือกสถานที่ทำวิจัยเป็นแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) (Maxwell, 1997) เนื่องจากทางมูลนิธิกำลังมีความต้องการที่จะอบรมครูในหัวข้อเดียวกับที่ผู้วิจัยต้องการทำวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย ได้แก่ เครื่องมือที่ 3 แบบสังเกตการจัดกิจกรรมที่โรงเรียนอนุบาลหมู่บ้านเด็กสธารัก มูลนิธิเด็ก การเก็บข้อมูลเป็นการจดบันทึกในทุกคาบที่ทำการทดลอง เครื่องมือที่ 4 แบบสัมภาษณ์ครูผู้ดูแลเด็กที่อยู่ในมูลนิธิหลังจากการจัดกิจกรรม เครื่องมือที่ 5 แผนกิจกรรมรายคาบ 16 คาบ ใช้เป็นแนวทางในการทดลองการจัดกิจกรรม เครื่องมือที่ 6 ต้นแบบกิจกรรมสำหรับครูในมูลนิธิที่ดูแลเด็กด้วยโอกาส และ เครื่องมือที่ 7 แบบประเมินพฤติกรรมเด็กทางด้านสุนทรียภาพ เป็นวิธีการประเมินคือการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง (authentic assessment) โดยการสร้างรูบรีคส์ (rubrics) (Popham, 1997) วิธีการเก็บข้อมูลเป็นการสังเกตพฤติกรรมของเด็กในระหว่างที่เข้าร่วมกิจกรรม

ระยะที่ 3 การนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของการพัฒนาต้นแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกระบบสำหรับครูในมูลนิธิที่ดูแลเด็กด้วยโอกาสไปสู่การพัฒนาและการปฏิบัติ เป็นการจัดสนทนากลุ่ม และนำผลมานำเสนอให้เป็น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กลุ่มประชากร คือ ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านที่เกี่ยวข้องกับการทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของการพัฒนาต้นแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกระบบสำหรับครูในมูลนิธิที่ดูแลเด็กด้วยโอกาส เครื่องมือที่ใช้ในระยะนี้คือ เครื่องมือที่ 8 ใบประเมิน (ร่าง) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การพัฒนาต้นแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกระบบสำหรับครูในมูลนิธิที่ดูแลเด็กด้วยโอกาส วิธีการเก็บข้อมูลทำโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมประชุม ในวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2559 ณ ห้อง 818 ชั้น 8 อาคารพระมิ่งขวัญฯ คณะครุศาสตร์ จุฬาฯ โดยให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มความเห็นเกี่ยวกับเสนอ ข้อเสนอแนะ มีการจดบันทึก บันทึกเสียง ภาพนิ่ง และวิดีโอ ในขณะที่ทำการสนทนากลุ่ม วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะนี้ ทำโดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแบบเชิงคุณภาพจับประเด็นใน การจดบันทึกและเสียงที่บันทึก เพื่อทำให้อาจารย์ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสมบูรณ์ และตรงประเด็น

ผลการวิจัย

ผลของการวิจัยสามารถแบ่งตามระยะของการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยระยะที่ 1 กลุ่มประชากรในขั้นตอนนี้หมายถึงผู้บริหาร ครูและครูผู้ช่วยในมูลนิธิที่ดูแลเด็กด้วยโอกาส 5 มูลนิธิ ที่รับอุปการะดูแลและให้การศึกษาเด็กด้วยโอกาส ช่วงอายุระหว่าง 5 - 9 ปี ในกรุงเทพและปริมณฑล ซึ่งผลโดยสรุป มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผลการศึกษา สภาพปัญหาและความต้องการของครูและผู้ช่วยครูที่ดูแลเด็กด้วยโอกาส และการสัมภาษณ์ผู้บริหารมูลนิธิ พบว่า แต่ละมูลนิธิต่างกันมีปัญหาในการดูแลเด็กด้วยโอกาสที่แตกต่างกัน เช่น เด็กพิการ เด็กพิการซ้ำซ้อน เด็กกำพร้า เด็กที่ถูกทำร้าย เด็กยากจน ฯลฯ ดังนั้น ปัญหาและความต้องการในการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกระบบ

สำหรับครูในมูลนิธิที่ดูแลเด็กด้อยโอกาสจึงมีความแตกต่างกัน ตามแต่ลักษณะความด้อยโอกาสที่มูลนิธิตั้งเป้าหมายไว้ สามารถสรุปเป็นตาราง ดังนี้

ตาราง 1

สภาพปัญหาและความต้องการของครูและผู้ช่วยครูที่ดูแลเด็กด้อยโอกาส

ชื่อมูลนิธิ	กลุ่มเป้าหมาย	ความต้องการ	ปัญหา
มูลนิธิเด็ก	เด็กขาดผู้ปกครอง หรือเลี้ยงดูไม่ถูกต้อง	กิจกรรมเพื่อปรับสภาวะ ด้านอารมณ์/สังคมของเด็ก	การตรวจคุณภาพการศึกษา
มูลนิธิธรรมมิกชน	เด็กตาบอด พิกการ	ผู้เชี่ยวชาญเรื่องความ	ปัญหาด้านความพิการ อารมณ์ / สังคมของเด็ก
เพื่อคนตาบอด	ซ้ำซ้อน	พิการในด้านต่าง ๆ	บุคลากรลาออกบ่อย
มูลนิธิคริสเตียน	เด็กพิการ ที่ฟื้นฟูได้	ผู้เชี่ยวชาญเรื่องความ	บุคลากรมีทั้งเจ้าหน้าที่และอาสาสมัคร
เพื่อเด็กพิการ		พิการในด้านต่าง ๆ	
มูลนิธิส่งเสริมการ	เด็กในชุมชนแออัด	บุคลากร มีทั้งครูสังกัด	ความยากจนของคนในชุมชนแออัด
พัฒนาบุคคลฯ		กรุงเทพมหานคร และของ	สิทธิของผู้มีรายได้น้อย
		มูลนิธิเอง	
มูลนิธิเด็กโสสะฯ	เด็กกำพร้า	การเลี้ยงดูเด็กในระยะยาว	ครูต้องรับผิดชอบเป็นผู้ปกครองเด็กด้วย

แบบสอบถามข้อมูลของครูผู้และดูแลเด็กที่อยู่ในมูลนิธิ แบ่งตามคำถามในแบบสอบถาม 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ปัญหาความต้องการ และคุณลักษณะของครูผู้สอนเด็กที่อยู่ในมูลนิธิ ตอนที่ 3 ลักษณะอันพึงประสงค์ทางด้านสุนทรียภาพของเด็ก โดยสรุปผลได้ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของ ผู้ตอบแบบสอบถามมีทั้งหมด 15 คน ที่มีอายุตั้งแต่ 26 - 53 ปี ที่ดูแลเด็กอนุบาลจนถึงประถม 2 การศึกษาสูงสุดของครู คือ ปริญญาตรี ตอนที่ 2 ปัญหาที่ครูประสบอยู่ได้แก่ มีความรู้เกี่ยวกับการทำงานในมูลนิธิ แต่ขาดทักษะในการปฏิบัติงาน ($M = 3.27, SD = 1.10$), ขาดแคลนบุคลากรด้านการศึกษาสำหรับมูลนิธิ ($M = 3.00, SD = 0.89$), ทำงานอย่างเต็มที่ในการพัฒนาเด็กที่อยู่ในการดูแล ($M = 4.67, SD = 0.89$), มีใจรักในการทำงานประเภทนี้ ($M = 4.85, SD = 0.38$), มีความกระตือรือร้นในการทำงาน ($M = 4.57, SD = 0.76$), มีความอดทนเสียสละ ($M = 4.93, SD = 0.27$), มีความรัก เมตตา และเข้าใจผู้เรียน ($M = 4.77, SD = 0.60$), มีเจตคติที่ดีต่อการจัดการศึกษา ($M = 4.67, SD = 0.62$), มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ($M = 4.60, SD = 0.74$) ตอนที่ 3 การมีความคิดสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่เด็กควรจะมีมากที่สุด ($M = 4.57, SD = 0.53$)

สรุปจะเห็นได้ว่า ปัญหา ความต้องการ ของครูในมูลนิธิมีความแตกต่างกันมาก เนื่องจากแต่ละมูลนิธิดูแลเด็กที่มีปัญหาและความต้องการแตกต่างกัน และครูเป็นผู้มีใจรักในการทำงาน แต่ยังมีปัญหาเรื่องทักษะในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการสร้างความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นทักษะที่เด็กควรจะมีมากที่สุด ทำให้ผู้วิจัยต้องไปหาความต้องการเฉพาะของมูลนิธิที่จะเข้าไปจัดกิจกรรมการทดลอง พบว่ามูลนิธิเด็กมีโครงการที่จะสร้างห้องเรียนเฉพาะทาง และต้องการสอนวิชาดนตรีให้แก่เด็ก แต่บุคลากรยังขาดทักษะ ผู้วิจัยจึงพัฒนาต้นแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับบุคลากรของมูลนิธิเด็ก

ผลการวิจัยระยะที่ 2 ผลการวิจัยในระยะนี้เป็นการนำผลการวิจัยจากระยะที่ 1 มาประยุกต์เป็นต้นแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับครูในมูลนิธิที่ดูแลเด็กด้อยโอกาส โดยมีผลการวิจัยสามารถกล่าวถึงหัวข้อ พฤติกรรมของเด็กระหว่างการจัดกิจกรรม ผลการประเมินเด็กรายบุคคลทางด้านสุนทรียภาพ การเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมต้นแบบและการจัดอบรมครูทั่วไป และลักษณะที่สำคัญของกิจกรรมต้นแบบสำหรับมูลนิธิ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

พฤติกรรมของเด็กระหว่างการจัดกิจกรรม เป็นการจัดกิจกรรมทดลองเป็นในภาคการศึกษาที่ 1 เป็นเวลา 16 สัปดาห์ สามารถสรุปพฤติกรรมของเด็กในภาพรวมและบทวิเคราะห์ตามรายคาบตามตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2

พฤติกรรมของเด็กระหว่างการจัดกิจกรรม

คาบที่	พฤติกรรมของเด็ก	บทวิเคราะห์
1	สนุกกับกิจกรรม และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และก็ไม่แสดงอาการยี้หลังจากที่กิจกรรมนั้นเสร็จสิ้นลง	เด็กมีความคุ้นเคยกับการที่มีผู้บริจาคนเข้ามาบริจาคของเพียงครั้งเดียวแล้วก็จากไป ไม่มีความต่อเนื่อง
2	เด็กเริ่มให้ความสนใจน้อยลงแต่เด็กแสดงอาการแปลกใจว่าทำไมผู้วิจัยจึงเข้ามาจัดกิจกรรมอีกครั้ง	เด็กเริ่มมีความแปลกใจถึงการเข้าไปสอนเป็นครั้งที่สองของผู้วิจัย
3	คำถามของเด็กเริ่มเปลี่ยนไปเป็น “ครู มาสอนทุกสัปดาห์หรือ?” หรือ “ครูมาสอนทุกวันจันทร์หรือ?” เด็ก ๆ เริ่มรู้ว่าสิ่งที่ผู้วิจัยเข้าไปสอนเป็นกิจกรรมดนตรี เริ่มมีเด็กบางคนบอกว่าอยากเรียนตัวโน้ตอยากรู้จักกับโน้ตดนตรี	เด็กเริ่มเข้าใจว่าผู้วิจัยเข้าไปสอนวิชาดนตรี แต่เข้าไปเพียงสัปดาห์ละหนึ่งครั้งเท่านั้น
4	คำถามของเด็กก็เปลี่ยนไปอีกเป็น “ครูทำไมมาสอนแต่เฉพาะวันจันทร์ วันอื่น ๆ เช่นวันอังคารหรือพุธ มาสอนด้วยได้หรือไม่?” เมื่อผู้วิจัยแจ้งไปว่าในวันอื่น ๆ ของสัปดาห์ผู้วิจัยมาภารกิจไปสอนที่อื่น ๆ เด็กก็เข้าใจในทันทีว่าผู้วิจัยมีภารกิจและเรื่องนี้ต้องมีการแบ่งปัน	เด็กมีความเข้าใจเรื่องการแบ่งปันเป็นอย่างดี มีความอยากเรียนเพิ่มขึ้น และรู้สึกดีที่มีผู้สนใจซึ่งเป็นคนภายนอกไปสอน อาจเป็นเพราะส่วนใหญ่แล้วผู้คนที่เด็กพบจะมี 2 ประเภท คือ ผู้บริจาคน (ผู้ใหญ่ใจดี) และ ผู้ที่อยู่ประจำเช่นพนักงานครู ผู้ดูแลเด็ก พนักงานทำความสะอาด ฯลฯ
5-8	-เด็กรู้สึกว่าการช่วยกันนี้เป็นการเล่น ในบางคาบก็ตั้งใจเรียน ถ้ากิจกรรมที่สอนนั้นสนุก แต่ในบางคาบก็ไม่ค่อยตั้งใจเรียน -ส่วนใหญ่แล้วการควบคุมชั้นเรียนเป็นไปได้ยาก หลายครั้งครูต้องเข้ามาช่วยในการควบคุมชั้นเรียน -หลังจากจบคาบเรียนจบแล้ว เด็กทุกคนช่วยกันเก็บอุปกรณ์การเรียนการสอน โดยที่ผู้วิจัยไม่ได้บอกคำสั่ง	-เด็กเริ่มแสดงพฤติกรรมตามปกติที่เป็นอยู่ -พฤติกรรมทางด้านอารมณ์และสังคมของเด็กกลุ่มนี้ ไม่เหมือนเด็กในโรงเรียนปกติ ต้องใช้วิธีที่แตกต่างในการจัดการชั้นเรียน -เด็กได้รับการอบรมในการช่วยเหลือตัวเองมากกว่าเด็กปกติ
9 - 11	-เด็กเริ่มมีคำถามเกี่ยวกับเรื่องของละครเพลงที่จะจัดขึ้น เช่น ทำไมต้องมีการแต่งตัว ทำไมการแต่งตัวถึงใช้กระดาษทำไมไม่เป็นเสื้อผ้า บางคนเสนอว่าอยากร้องเพลงที่เคยเรียนมาก่อนและร้องเป็นอยู่แล้ว บางคนเริ่มแสดงท่าทางให้ดูว่าอยากทำอะไร หรืออยากเป็นตัวแสดงอะไรในละครเพลง -เด็กห้องอื่น ๆ เริ่มเข้ามาถาม ว่าทำไมจึงสอนเพียงห้องที่คัดเลือกเพียงห้องเดียว ไม่สอนทุกห้อง	-เด็กมีความสนใจในกิจกรรมและให้ความร่วมมือ มีการเสนอความเห็นและออกความเห็นอย่างเป็นอิสระ -เด็กมีการเปรียบเทียบ และโดยทั่วไปเด็กจะได้เรียน และรับสิ่งของที่เหมือน ๆ กัน จากครูหรือผู้บริจาคนไม่ค่อยมีข้อแตกต่าง โดยจะเห็นได้ชัดเจนจากเครื่องแต่งกายที่เด็กทุกคน ในทุกชั้นเรียนจะแต่งชุดเครื่องแบบตามวันเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ
12	เด็กทุกคนตั้งใจซ้อมการแสดงที่จะไปแสดงในงานศิลปวัฒนธรรม	เด็ก ๆ ตั้งใจที่จะแสดงผลงานซึ่งมีความแตกต่างจากนักเรียนห้องอื่น ๆ มีความสุขและสนุกกับการเรียนการสอน

ตาราง 2 (ต่อ)

พฤติกรรมของเด็กระหว่างการจัดกิจกรรม

คาบที่	พฤติกรรมของเด็ก	บทวิเคราะห์
13 - 16	- เด็กให้ความสนใจ และเรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องดนตรี เพิ่มเติมที่นำมาจัดแสดงและให้เล่นได้ในการจัดกิจกรรม - มีการแจกลูกเต๋า และเด็กสนใจกับสิ่งที่ไม่เคยเห็น หรือว่ารู้จักมาก่อน	- เด็กให้ความสนใจกับสิ่งที่แปลกใหม่โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การได้เห็น ได้ฟังเสียง และได้ลองหยิบจับเครื่องดนตรีที่ ไม่เคยเห็นมาก่อน - ยังมีอีกหลายสิ่งที่เด็กในมูลนิธิ แตกต่างจากเด็กทั่วไป สติ๊กเกอร์เป็นเพียงสิ่งหนึ่งที่เป็นตัวแทนของความแตกต่าง

เด็กที่อยู่ในการดูแลของมูลนิธิมีพฤติกรรมที่แตกต่างจากเด็กที่เรียนในโรงเรียนทั่วไป เช่น เด็กมีความคุ้นเคยกับผู้เข้ามาบริจาคที่มาครั้งเดียวแล้วก็จากไป เด็กมักได้รับของที่เหมือน ๆ กันทั้งโรงเรียน และอยู่ด้วยกันตลอดเวลา 24 ชั่วโมง แต่เด็กได้รับการอบรมให้ช่วยเหลือตนเองมากกว่าเด็กที่เรียนในโรงเรียนทั่วไป เด็กมีความกระหายอยากเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในห้องที่ไม่ได้รับการสอนดนตรี

ผลการประเมินเด็กรายบุคคลทางด้านสุนทรียภาพ เป็นการประเมินโดยผู้วิจัย จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยสังเกตจากพฤติกรรมของเด็กในภาคปลายของภาคเรียนที่ 2 โดยที่แต่ละข้อมีคะแนนเต็มคือ 4 คะแนน และคะแนนสูงสุดของแต่ละคนคือ 20 คะแนน โดยรายละเอียดคะแนนของแต่ละบุคคลมีดัง ตารางผลการประเมินเด็กรายบุคคลทางด้านสุนทรียภาพ

ตาราง 3

การประเมินเด็กรายบุคคลทางด้านสุนทรียภาพ

	1.เป็นผู้ที่มีความรักใน ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	2.เป็นผู้ที่มีจิตใจ ละเอียดอ่อน ปราณีตและมี ระเบียบ	3.เป็นผู้ที่มีความเข้าใจ ในศิลปวัฒนธรรม ของตนเองและชน ชาติอื่น	4.เป็นผู้ที่มีความรักใน เสรีภาพและ จินตนาการในความรัก ในเสรีภาพ	5.เป็นผู้ที่มีความ สำนึกใน การสร้างสม ความดี	รวม
กรณีศึกษาที่ 1	4	3	3	4	4	18
กรณีศึกษาที่ 2	2	4	3	4	3	16
กรณีศึกษาที่ 3	2	2	3	4	3	14
กรณีศึกษาที่ 4	4	4	4	4	4	20
กรณีศึกษาที่ 5	4	4	3	4	4	19
กรณีศึกษาที่ 6	3	4	3	4	4	18
กรณีศึกษาที่ 7	3	4	3	4	3	17
กรณีศึกษาที่ 8	ไม่ได้รับการประเมินเนื่องจากไม่ได้เรียนที่โรงเรียนในภาคการเรียนที่ 2					
กรณีศึกษาที่ 9	2	3	3	3	2	13
กรณีศึกษาที่ 10	4	4	4	4	4	20
กรณีศึกษาที่ 11, 12 แฝด	3	2	3	3	4	15
กรณีศึกษาที่ 13	4	4	4	4	4	20

ข้อมูลจากตารางผลการประเมินเด็กรายบุคคลทางด้านสุนทรียภาพ พบว่า มีเด็กที่ได้คะแนนเต็ม 20 คือ ทัศนศึกษาที่ 4 ทัศนศึกษาที่ 10 และ ทัศนศึกษาที่ 13 โดยพบว่าจากการสังเกตพฤติกรรมเด็กทั้ง 3 คน มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ทางด้านสุนทรียภาพสูงกว่าคนอื่น แต่ในกลุ่มเด็กที่ได้คะแนนต่ำในการประเมินเด็กรายบุคคลทางด้านสุนทรียภาพ เป็นกลุ่มที่ยังไม่มีพฤติกรรมครบตามเกณฑ์ของรูบรีคส์ คือ ทัศนศึกษาที่ 9 ที่ได้ 13 คะแนน เนื่องจากลักษณะทั่วไปเด็กยังเป็นเด็กที่เงียบขรึม ไม่กล้าแสดงออก ทัศนศึกษาที่ 3 เป็นเด็กที่เรียนรู้เร็วแต่หลังจากรู้แล้วไม่สามารถที่จะควบคุมตนเองได้ในขณะที่จัดกิจกรรม และทัศนศึกษาที่ 11, 12 ที่ได้ 15 คะแนน พบว่ายังมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อีกเป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการร้องไห้และขว้างปาข้าวของจากการบอกเล่าของครูประจำชั้น ซึ่งผู้วิจัยสันนิษฐานว่าพฤติกรรมนี้มาจากการเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้องก่อนการได้รับความช่วยเหลือจากมูลนิธิ

ต้นแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระบบสำหรับครูในมูลนิธิที่ดูแลเด็กด้อยโอกาส มีข้อแตกต่างจากการจัดอบรมครูโดยทั่วไป ที่จะมีการจัดอบรมให้เฉพาะกับครูที่มาจากสถานศึกษาต่าง ๆ พร้อมกันในเวลาเดียวกัน โดยที่ไม่มีเด็กมาเกี่ยวข้อง ทำให้การอบรมอยู่ในสภาพแวดล้อมที่กำหนดแต่ไม่ใช่บริบทที่ครูทำงานอยู่ ทำให้ครูต้องทำความเข้าใจที่ได้จากการฝึกอบรมมาประยุกต์ใช้ในการสอนจริงภายหลัง เมื่อเปรียบเทียบการจัดอบรมต้นแบบและการจัดอบรมครู จะเห็นได้ว่ามีข้อแตกต่างกันและสามารถสรุปข้อแตกต่างได้ดัง ตารางการเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมต้นแบบและการจัดอบรมครูทั่วไป

ตาราง 4

การเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมต้นแบบและการจัดอบรมครูทั่วไป

	การจัดกิจกรรมต้นแบบ	การจัดอบรมครูโดยทั่วไป
ด้านเวลา	ครูไม่ต้องหยุดงานเพื่อไปเข้ารับการอบรม	ครูต้องหยุดงาน เพื่อไปรับการอบรม ตามจำนวนวันที่อบรมทำให้อาจต้องหยุดภาระงานหรือหาผู้อื่นสอนแทน
	ครูมีภาระงานมาก บางครั้งก็ต้องออกจากห้องเรียนเพื่อไปปฏิบัติงานในหน้าที่ ที่รับผิดชอบอยู่ ทำให้การเรียนรู้ไม่ต่อเนื่อง	ในการอบรม จะไม่ค่อยมีภาระงานมารบกวน ทำให้ครูเรียนรู้เนื้อหาการอบรมได้ดีกว่า
	การอบรมใช้ระยะเวลาสั้น ๆ ในแต่ละสัปดาห์ ต่อเนื่องกันนานหลายสัปดาห์	การอบรมมันเป็นแบบหลาย ๆ วันต่อเนื่องกัน และจบแบบทันทีทันใดมักไม่เกิน 1 สัปดาห์
	การติดตามผลเป็นไปได้ง่าย เนื่องจากระยะเวลาในการอบรมเป็นแบบหลายสัปดาห์ต่อเนื่อง	การติดตามผลเป็นไปได้ยาก เนื่องจากหลังจากการอบรมแล้ว ครูก็กลับไปอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิมของตนเอง ซึ่งไม่เหมือนกันเลย
ด้านสภาพแวดล้อม	ครูได้รับการอบรมในสภาพแวดล้อมที่ตนเองทำงานอยู่ อย่างแท้จริง ทำให้ไม่ต้องมีการประยุกต์สิ่งที่ได้จากการฝึกอบรมในภายหลัง	หลังจากการฝึกอบรมแล้ว ครูต้องนำความรู้ไปประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่ตนเองทำงานอยู่
	กรณีการสอนที่มีเด็กอยู่ในห้องเรียนด้วยทำให้ครูเห็นตัวอย่างการเรียนการสอน อย่างชัดเจน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือพัฒนาต่อไปได้ในทันที	การสอนตัวอย่าง มักเป็นการสอนในสภาพแวดล้อมที่ถูกจัดเตรียมไว้ก่อน อาจไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่ครูทำงานอยู่จริง ทำให้ครูอาจไม่สามารถทำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

ตาราง 4 (ต่อ)

การเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมต้นแบบและการจัดอบรมครูทั่วไป

	การจัดกิจกรรมต้นแบบ	การจัดอบรมครูโดยทั่วไป
ด้านการสื่อสาร	เด็กความรู้สึที่ดี เนื่องจากมีครูจากข้างนอกเข้ามาสอน ทำให้บรรยากาศไม่ซ้ำเดิม ทำให้ครูสามารถสร้างสรรค์การสอนแบบใหม่ ๆ กับเด็กได้ และได้ผลงานร่วมกันของครูและเด็กภายในระยะเวลาการอบรม	เด็ก ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอบรมครู หรือถ้ามีก็เป็น การสอนเพื่อสาธิตเท่านั้น
	เป็นจัดกิจกรรมในสถานที่จริงทำให้ผู้บริหารเห็นสิ่งที่เกิดขึ้นในการจัดกิจกรรม	ผู้บริหารได้เพียงสนับสนุนให้ครูเข้าอบรม ไม่เห็นสิ่งที่เกิดขึ้นในการจัดกิจกรรม
	การสื่อสารเรื่องเกี่ยวกับการสอนระหว่างสัปดาห์ ทำได้ โดยการใช้โซเชียลมีเดียหรือโทรศัพท์ โดยที่ผู้วิจัยและครูสามารถปรับเปลี่ยนแผนการสอนได้อย่างคล่องตัว	ไม่มีการสื่อสารหรือการปรับแผนการสอนระหว่างครูที่เข้าอบรมกับผู้สอนการอบรม
	เป็นการกระตุ้นให้ครูคนอื่น ๆ เห็นว่ามีการจัดกิจกรรมเพิ่มเติมขึ้นในสถานศึกษา ทำให้มีการสื่อสารระหว่างครูว่ากิจกรรมที่มีการจัดเพิ่มเติมนี้มีการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง	ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างครูที่ได้รับการอบรม และครูที่ไม่ได้รับการอบรม เนื่องจากครูที่ไม่ได้รับการอบรมไม่ได้เห็น หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรม
	มีการพาครูที่ได้รับการคัดเลือกไปเข้าอบรมนอกสถานที่ เป็นครั้งคราว ทำให้ครูที่ไปเข้าอบรม นำข้อมูลจากการอบรมมาเล่าให้ครูอื่น ๆ ที่โรงเรียนฟัง เกิดการกระตุ้นให้ครูที่ไม่ได้เข้าอบรมอยากเข้าอบรมด้วยในครั้งต่อไป	ไม่มีการสื่อสาร ที่เกี่ยวข้อง

ผลของเครื่องมือที่ 5 และ 6 ตัวอย่างลักษณะที่สำคัญของกิจกรรมต้นแบบสำหรับมูลนิธิจะต้องเป็นกิจกรรมที่มีนัยเชิงบวกที่ประกอบด้วยกิจกรรมย่อยหลายกิจกรรมกินเวลาหลายคาบ โดยที่นัยนี้เป็นสิ่งที่แฝงไว้ในตัวกิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรม จะต้องใช้ประสบการณ์กับวงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ วงจรการทำงานของสมอง และแนวทางการสร้างสุนทรียภาพ ซึ่งผลในตัวผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละคนจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับตัวผู้เข้าร่วมกิจกรรมเอง ตัวอย่างของกิจกรรม

ตาราง 5

ลักษณะที่สำคัญของกิจกรรมต้นแบบ

กิจกรรมที่ 13 กิจกรรมการอ่านจังหวะ	แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Caine & Caine, 1990)	แนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Kolb, 1984)	แนวทางการสร้างสุนทรียภาพ (ผดุง พรหมมูล, 2539)
 นำภาพเสือและสิงโต มาให้เด็กดู และถามว่าเป็นภาพอะไร	-สมองสามารถทำงานได้หลายอย่างพร้อม ๆ กัน สมองสามารถระลึกได้เมื่อการเรียนรู้ประกอบด้วยทักษะและจินตนาการ	เด็กได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมจากรูปภาพ และเชื่อมโยงความรู้เดิม ด้วยการวิเคราะห์ ก่อนตอบว่าเป็นภาพเสือและสิงโต	เป็นประสบการณ์ทางตา ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับชีวิตจริง

ตาราง 5 (ต่อ)

ลักษณะที่สำคัญของกิจกรรมต้นแบบ

กิจกรรมที่ 13 กิจกรรม การอ่านจังหวะ	แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ สมองเป็นฐาน (Caine & Caine, 1990)	แนวคิดการเรียนรู้เชิง ประสบการณ์ (Kolb, 1984)	แนวทางการสร้าง สุนทรียภาพ (ผดุง พรหมมูล, 2539)
กิจกรรมย่อยที่ 2 ครุณาภาพเสือและสิงโต ไว้ในมือคนละข้าง ครูชู รูปขึ้นทีละรูปสลับกัน ตามแต่ที่ครูจะ สร้างสรรค์ ตามจังหวะ แล้วให้เด็กร้องชื่อสัตว์ คือ เสือ และสิงโต	-การเรียนรู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ กับทั้งจิตสำนึกและจิตใต้สำนึก -การเรียนรู้สามารถทำได้ดี ด้วยการกระตุ้นด้วยความท้าทาย	เด็กได้รับประสบการณ์ที่เป็น รูปธรรม มีการสะท้อน ความคิด ทางคำพูดตาม จังหวะที่ครูยกภาพขึ้น มีการ วิเคราะห์และตอบสนองด้วย การร้องชื่อสัตว์	เด็กสามารถเปรียบเทียบ ความเหมือนหรือความต่าง ได้ แสดงให้เห็นว่าเป็นการ สอนที่สร้างให้เป็นผู้ที่มี ความรักในธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม
กิจกรรมย่อยที่ 4 ใช้ไม้ไอติมเป็นสื่อ สัญลักษณ์แทนเสือและ สิงโต แล้วแต่งให้เป็นของ ตนเอง แลกกันอ่าน หรือ นำของทุกคนมาต่อกัน	-เป็นการทำซ้ำอย่างมีความ แตกต่าง โดย อุปกรณ์ สมองสามารถทำงานได้ หลาย ๆ อย่างพร้อม ๆ กัน -การค้นหาคำความหมายนั้น เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ -ทำให้เป็นกระบวนการ เรียนรู้ที่มีระเบียบแบบแผน จากกระทำที่ที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ -การเรียนรู้นั้นมีส่วน เกี่ยวข้องกับควมใส่ใจและ สิ่งแวดล้อม สื่อที่มี - สร้างให้เกิดเอกลักษณ์ เฉพาะตัวของแต่ละคนจาก การแต่งจังหวะเพลง	เด็กและครู มีการทดลองและ ประยุกต์แนวคิด ด้วยการแต่ง จังหวะเพลงด้วยไม้ไอติม	การใช้อุปกรณ์แล้วให้ เด็กเก็บอุปกรณ์ด้วย ตนเอง ทำให้เด็กเป็นผู้ ที่มีระเบียบ และเป็นผู้ ที่มีความสามารถในการ สร้างสมความดีด้วย การเก็บอุปกรณ์ที่ใช้ใน การเรียนรู้
กิจกรรมย่อยที่ 5 ให้เด็กหัดแยกจำนวน จังหวะ เช่น เสือคือ 1 จังหวะ และสิงโตก็คือ 1 จังหวะ	-สมองมีการเรียนรู้แบบรวม ส่วนและแยกส่วนพร้อม ๆ กัน -ประสบการณ์จริงทำให้เกิด การจำได้มากกว่าการท่องจำ ว่าจังหวะดนตรีคืออะไร	มีการเรียนรู้เพิ่มเติม จาก ประสบการณ์ว่า เสือคือ 1 จังหวะ และสิงโตก็คือ 1 จังหวะ จากสัญลักษณ์ไม้ไอ ติม	รู้จักเปรียบเทียบความ เหมือนและความแตกต่าง ของจังหวะ ถือเป็นการ สร้างให้เป็นผู้ที่มีความรักใน ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตาราง 5 (ต่อ)

ลักษณะที่สำคัญของกิจกรรมต้นแบบ

กิจกรรมที่ 13 กิจกรรม การอ่านจังหวะ	แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ สมองเป็นฐาน (Caine & Caine, 1990)	แนวคิดการเรียนรู้เชิง ประสบการณ์ (Kolb, 1984)	แนวทางการสร้าง สุนทรียภาพ (ผดุง พรหมมูล, 2539)
กิจกรรมย่อยที่ 6 	-การเรียนรู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ ความใส่ใจและสิ่งแวดล้อม จึง มีการเปลี่ยนสื่อการสอนให้ หลากหลาย -การเรียนรู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ ทั้งจิตสำนึกและจิตใต้สำนึก	แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจใน การอ่านจังหวะเพลง สามารถ แสดงออกได้ด้วยการเล่น เครื่องดนตรี	การใช้เครื่องดนตรีที่ หลากหลายทำให้เด็กเข้าใจ ถึงวัฒนธรรมที่แตกต่าง ทำ ให้เป็นผู้ที่มีความเข้าใจใน ศิลปวัฒนธรรมของตนเอง และชาติอื่น ๆ
กิจกรรมหัดอ่านจังหวะ และหัดเล่นเครื่องดนตรี ตามจังหวะที่เด็กเห็น	ต้องให้ผู้เรียนได้รับ ประสบการณ์ตรงและได้ ทบทวนในบทเรียน -สมองเข้าใจและระลึกได้เมื่อ การเรียนรู้ประกอบด้วยทักษะ และจินตนาการ		
กิจกรรมย่อยที่ 7 สามารถนำเอาสิ่งที่ เรียนรู้ไปประกอบเป็น การแสดงดนตรีได้	-การเรียนรู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ ความใส่ใจและสิ่งแวดล้อม จึง มีการเปลี่ยนสื่อการสอนให้ หลากหลาย -การเรียนรู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ ทั้งจิตสำนึกและจิตใต้สำนึก ต้องให้ผู้เรียนได้รับ ประสบการณ์ตรงและได้ ทบทวนในบทเรียน -ประสบการณ์จริงทำให้เกิด การจำได้มากกว่าการท่องจำ ว่าจังหวะดนตรีคืออะไร	แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจใน การอ่านจังหวะเพลง สามารถ แสดงออกได้ด้วยการเล่น เครื่องดนตรี	ความกล้าในการแสดงออก ถือเป็นข้อหนึ่งในความเป็น ผู้ที่มีจิตใจละเอียดอ่อน ประณีตและมีระเบียบ

ผลของเครื่องมือที่ 7 การประเมินพฤติกรรมเด็กรายบุคคลทางด้านสุนทรียภาพเป็นการประเมินโดยที่แต่ละข้อมี
คะแนนเต็ม คือ 4 คะแนน และคะแนนสูงสุดของแต่ละคนคือ 20 คะแนน โดยมีผลดังนี้

ตาราง 6

การประเมินพฤติกรรมเด็กรายบุคคลทางด้านสุนทรียภาพ

	มีความรักใน ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	มีจิตใจละเอียดอ่อน ปราณีตและมี ระเบียบ	มีความเข้าใจ ใน ศิลปวัฒนธรรม	มีความรักใน เสรีภาพและมี จินตนาการ	มีความสำนึกใน การสร้างสม ความดี	รวม
กรณีศึกษาที่ 1 นาเดีย	4	3	3	4	4	18
กรณีศึกษาที่ 2 กาแฟ	2	4	3	4	3	16
กรณีศึกษาที่ 3 เก่ง	2	2	3	4	3	14
กรณีศึกษาที่ 4 เจมส์	4	4	4	4	4	20
กรณีศึกษาที่ 5 บริฟ	4	4	3	4	4	19
กรณีศึกษาที่ 6 เดฟ	3	4	3	4	4	18
กรณีศึกษาที่ 7 ชัย	3	4	3	4	3	17
กรณีศึกษาที่ 8 มิน	ไม่ได้รับการประเมิน เนื่องจากไม่ได้เรียนต่อในภาคการเรียนที่ 2					
กรณีศึกษาที่ 9 พิล์ม	2	3	3	3	2	13
กรณีศึกษาที่ 10 การดูน	4	4	4	4	4	20
กรณีศึกษาที่ 11,12 เน / เนย	3	2	3	3	4	15
กรณีศึกษาที่ 13 นัท	4	4	4	4	4	29

ผลการวิจัยระยะที่ 3 ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้จัดทำร่างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาต้นแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูในมูลนิธิที่ดูแลเด็กด้อยโอกาสไปสู่การพัฒนาและการปฏิบัติ โดยมีการจัดการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญเพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในวันที่ 22 เมษายน พ.ศ. 2559 ผลของการสนทนากลุ่ม คือ ร่างข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 3 ข้อ ดังนี้

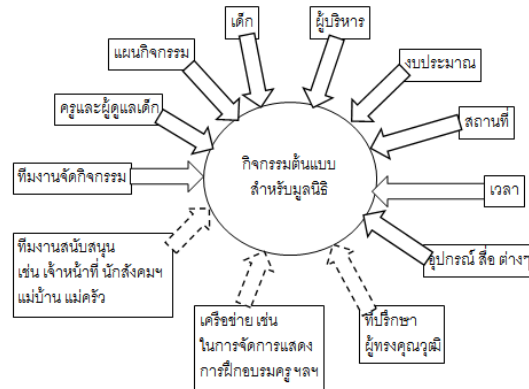
ร่างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ 1 กิจกรรมการเรียนรู้ที่ควรจัดให้กับเด็กด้อยโอกาส ลักษณะของกิจกรรมที่ควรจัดให้กับเด็กด้อยโอกาส ควรเป็นกิจกรรมที่ทำอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาหนึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรม ที่มุ่งแก้ปัญหาทางด้านอารมณ์และสังคมของเด็ก และเหมาะสมประเภทของความด้อยโอกาส ร่างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ 2 การพัฒนาครูและผู้ดูแลเด็ก ครูและผู้ดูแลเด็กควรได้รับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก โดยที่การอบรมนั้นควรมีระยะเวลาต่อเนื่องและมีความหลากหลาย ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ 3 จัดให้มีแหล่งเรียนรู้สำหรับครูและผู้ดูแลเด็ก แหล่งเรียนรู้เป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรมในแต่ละประเภทหรือหัวข้อที่ครูและผู้ดูแลเด็กต้องการ

อภิปรายผล

องค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้ของครูในมูลนิธิที่ดูแลเด็กด้อยโอกาสนั้นแตกต่างจากการจัดการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนหรือการฝึกอบรมทั่วไป ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูและผู้ดูแลเด็ก เด็ก แผนกิจกรรม งบประมาณ เวลาที่ต่อเนื่อง สถานที่ อุปกรณ์สื่อต่าง ๆ ที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ เครือข่ายต่าง ๆ ทีมงานสนับสนุน เช่นเจ้าหน้าที่ นักสังคมสงเคราะห์ แม่บ้าน แม่ครัว ทีมงานจัดกิจกรรม

ภาพ 2

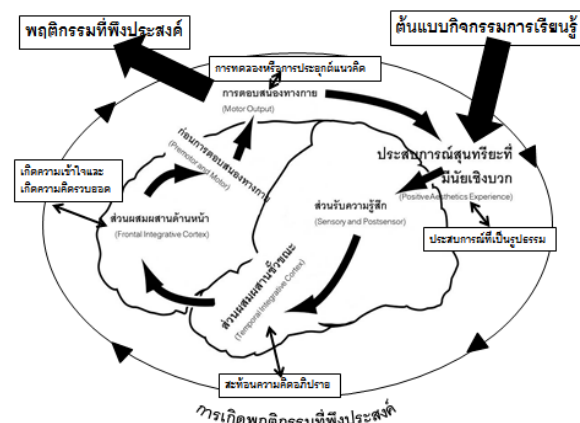
องค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้ของครูในมูลนิธิที่ดูแลเด็กด้อยโอกาส

นอกจากนี้ การสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์นั้นเกิดจากการเกิดประสบการณ์สุนทรีย์ (ผดุง พรหมมูล, 2539) ที่มีน้อยเชิงบวก ที่เกิดซ้ำแบบแตกต่างกัน ทำให้เกิดวงจรการเรียนรู้ของสมอง (Caine & Caine, 1990) และเกิดวงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Kolb, 1984) จนครบวงจรหลาย ๆ ครั้ง ทำให้สิ่งที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เข้าร่วมกิจกรรมเองในการตอบสนองกับกิจกรรม จนนำไปสู่การเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยที่สามารถสรุปอธิบายการเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ดังรูปภาพ

ภาพ 3

การสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา 1) การอบรมครูในการจัดกิจกรรม การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ให้ครูผู้ดูแลเด็กที่อยู่ในมูลนิธิในอุดมคตินั้น ควรเป็นการจัดกิจกรรมที่ผู้เข้าอบรมได้รับประสบการณ์ตรง โดยที่การจัดแหล่งเรียนรู้สำหรับครูควรประกอบด้วย โดยที่การอบรมนั้นควรมีหลายลักษณะ 2) การพัฒนาให้ครูในมูลนิธิได้รับการยกย่องและยอมรับในความเสียสละ ด้วยการรณรงค์สร้างกระแสการพัฒนาศักยภาพและเชิดชูครูผู้ดูแลเด็กด้อยโอกาส และ 3) ทุกหน่วยงานที่ให้การศึกษาแก่เด็กควรมีการสอนดนตรีนำไปสู่การปรับตัวและสร้างความสุขให้กับเด็กที่อยู่ในการดูแล

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) กิจกรรมที่มีนัยเชิงบวกไม่จำเป็นต้องเป็นกิจกรรมทางด้านดนตรี ศิลปะ และการเคลื่อนไหวเท่านั้น แต่สามารถจัดเป็นกิจกรรมด้านอื่น ๆ ได้เช่นกัน 2) ควรศึกษาเพิ่มเติมประเด็นการพัฒนาด้านประสาทวิทยาศาสตร์บนองค์ความรู้ฐานสมอง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2564). *ข้อมูลจำนวนเด็กด้อยโอกาส / เด็กพิการ*.

<https://isee.eef.or.th/screen/disabled/disabled.html>

ผดุง พรหมมูล. (2539). *การพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา สุนทรียภาพทางศิลปวัฒนธรรม*. กระทรวงศึกษาธิการ.

สร้อยดอกหมาก สุกกทันต์. (2563, 4 มีนาคม). ครูไทย (ก็) ไม่ไหว นักเรียน(ไท) จะไม่ทน เดินหน้าขอ ‘เปลี่ยน’ เมื่อระบบ

การศึกษาทำให้เราเจ็บปวด. *มติชนออนไลน์*. https://www.matichon.co.th/prachachuen/prachachuen-scoop/news_2025788

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *ข่าวเศรษฐกิจและสังคม เรื่องภาวะสังคมไทยไตรมาสสาม ปี 2559*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

มาสาม ปี 2559. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

ภาษาอังกฤษ

Caine, R. N., & Caine, G. (1990). *Understanding a brain-based approach to learning and teaching*.

Educational Leadership.

Kolb, D. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice-Hall.

Maxwell, J. (1997). Designing a qualitative study. In L. Bickman & D. J. Rog (Eds.), *Handbook of applied social research methods*. SAGE.

Popham, J. W. (1997). What's wrong--and what's right--with Rubrics. *Educational Leadership*, 55(2), 72-75.